

РЕПУБЛИКА СРБИЈА АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА КОСОВО И МЕТОХИЈА УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ - ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ ПРИШТИНА - КОСОВСКА МИТРОВИЦА			
ПРИМЉЕНО		11. 06. 20 26 ГОДИНЕ	
ОЈ	БРОЈ	ПРИЛОГ	ВРЕДНОСТ
0815	178	1	1

ИЗВЕШТАЈ МЕНТОРА О ЗАВРШНОМ МАСТЕР РАДУ

I ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме Стефан (Бранко) Трајковић
2. Датум рођења, општина, Република: 03. 10. 2000. године, Врање, Република Србија
3. Година уписа на мастер академске студије права 2024/2025
II НАСЛОВ МАСТЕР РАДА
„Улога родитеља у остваривању права детета“
III ПРЕГЛЕД МАСТЕР РАДА
<p>Завршни мастер рад под насловом „Улога родитеља у остваривању права детета“, кандидата Стефана Трајковића, обима је 64. стране компјутерски обрађеног текста. Текст је писан ћириличним писмом, фонт <i>Times New Roman</i>, величина слова 12, проред 1.5.</p> <p>Структуру рада чине: Садржај, Увод, четири поглавља (тематских целина), Закључак, попис коришћене литературе. У уводу, приликом одређивања предмета и циља истраживања, кандидат указује на значај улоге родитеља у остваривању права детета, као и на границе родитељске аутономије у светлу начела најбољег интереса детета. Истовремено, представљена је структура целокупног рада, која обухвата анализу међународног и националног законодавства, механизма надзора над вршењем родитељског права, као и интервенцију државе у породичне односе ради заштите права и интереса детета.</p> <p>У I поглављу (стр. 8-16) истиче се значај Конвенције УН о правима детета, као међународног документа којим је по први пут концепт детета као аутономног правног субјекта нормативно уређен. Размотрени су општи конвенцијски принципи на којима је утемељен целокупан систем заштите права детета, и то: забрана дискриминације – право на једнакост; најбољи интерес детета; право на живот опстанак и развој; право на партиципацију. Приликом анализе општих принципа, кандидат се позива и на Опште коментаре Комитета за права детета – Општи коментар бр. 7 (2005): Спровођење права детета у раном детињству; Општи коментар бр. 12 (2009): Право детета да буде саслушано; Општи коментар бр. 14 (2013): Право детета да његови најбољи интереси буду од првенственог значаја, којима се разјашњавају и прецизирају нејасне, односно опште одредбе Конвенције о правима детета. У оквиру овог поглавља, поред теоријске анализе, обрађена је и релевантна судска пракса која доприноси тумачењу појединих правних стандарда утврђених Конвенцијом о правима детета.</p> <p>II поглавље (стр. 17-34) посвећено је појму родитељског права, који обухвата скуп права и дужности родитеља усмерених на бригу о личности, правима и интересима детета. Кандидат анализира упоредноправна решења и термилошке разлике у одређеним правним системима, при чему се разматрају концепти „родитељска брига“, „родитељски ауторитет“ и „родитељска одговорност“. Поред тога, објашњава се и оправданост задржавања термина „родитељско право“ у националном законодавству. Посебан акценат је стављен на</p>

успостављање родитељског односа кроз утврђивање порекла детета, са нагласком на разлику између утврђивања материнства и очинства, као и на значај законских претпоставки. Проблем у дефинисању ко је родитељ детета, углавном се односи на утврђивање очинства, јер су потешкоће око утврђивања материнства релативно мање пошто у великој већини случајева код материнства нема основа за такво раздвајање. Последњих година се у породична права различитих земаља уносе решења која доприносе томе да биолошко и правно родитељство у што већем броју случајева буду подударни. Чињеница је да свака жена коју закон сматра мајком детета, аутоматски има родитељску одговорност, док ће отац имати родитељску одговорност под условом да испуњава захтеве прописане законом. За утврђивање порекла детета од оца и мајке предвиђени су различити механизми, диференцирани чињеницом рођења у браку или ван брака, што је од значаја за настанак односа родитеља и детета, али не и за правни садржај тог односа. Значајна пажња је посвећена анализи праксе Европског суда за људска права у вези са утврђивањем порекла детета. У случају *Mikulić v. Croatia* и *Mizzi v. Malta*, разматра се питање утврђивања и оспоравања очинства у контексту права на поштовање приватног и породичног живота – чл. 8 Европске конвенције о људским правима. Кандидат разрађује садржину родитељског права кроз три кључна сегмента: личност детета, заступање детета, издржавање и управљање имовином детета. У делу који се односи на старање о личности детета, наглашава се значај родитељске улоге у васпитању, образовању и развоју детета, као и постепено јачање аутономије детета у складу са његовим узрастом и зрелошћу. Анализира се и право детета на образовање у националном и међународном контексту, уз осврт на обавезе државе и родитеља у обезбеђивању доступности и квалитета образовања. У оквиру института заступања детета, разликују се законско и вољно заступање, при чему се посебно објашњава положај родитеља као законских заступника малолетне деце, али и ограничења која произлазе из узраста и пословне способности детета. Коначно, у делу који се односи на издржавање и управљање имовином детета, кандидат истиче заједничку обавезу родитеља да издржавају дете, као и законска ограничења у погледу располагања имовином детета, при чему се посебно наглашава улога органа старатељства као механизма контроле ради заштите интереса детета.

У **III поглављу** (стр. 35–47) се подробно разрађују начини вршења родитељског права у савременом породичном законодавству, полазећи од начела најбољег интереса детета као централног критеријума у свим породичноправним поступцима. Узимајући у обзир решења Породичног закона РС, кандидат анализира два основна модела вршења родитељског права – заједничко и самостално. Заједничко вршење родитељског права темељи се на равноправности родитеља и обавези да споразумно одлучују о свим питањима која битно утичу на живот детета, независно од њиховог брачног статуса. Овај модел се сматра примарним и пожељним, те се предочавају његове предности, као што је равномерна подела одговорности и осећај сигурности који се детету пружа. Вршење родитељског права припада само једном родитељу када други родитељ због фактичких или правних разлога није у могућности да учествује у вршењу родитељских дужности. Ипак, родитељ који не врши родитељско право, наставља да врши поједина права и дужности из садржине родитељског права, те је дужан да издржава дете, одржава личне односе са дететом и одлучује о питањима која битно утичу на живот детета. На крају, уколико родитељи својим поступцима угрожавају интересе детета, према њима се могу применити одређене породичноправне мере које имају за циљ заштиту интереса малолетног детета. У том смислу, кандидат посебну пажњу посвећује обради института превентивног и корективног надзора над вршењем родитељског права. Што се тиче конкретних овлашћења Центра за

социјални рад који обављају послове органа старатељства, која им закон даје у остваривању надзора над вршењем родитељског права, она се огледају у предузимању одређених мера у оквиру превентивног и корективног надзора над вршењем родитељског права.

У *IV поглављу* (стр. 48–56) кандидат фокус истраживања усмерава на ограничење родитеља у вршењу права и дужности из садржине родитељског права, полазећи од става да родитељско право није апсолутно, већ подлеже државној интервенцији када родитељи не поступају у складу са законом и најбољим интересом детета. Као саставни елемент права на поштовање породичног живота, родитељско право се сврстава у основно људско право, из ког разлога је интервенција државе у односима између деце и родитеља утемељена на два основна принципа: принципу најмањег посезања и принципу легалитета. У свим савременим законодавствима у центру породичних односа је дете, а то подразумева поштрену одговорност родитеља. Када је повређен стандард родитељског старања, интервенција државе огледа се у примени стручних социјалних и управних мера превентивног и корективног надзора над вршењем родитељског права, све до мера делимичног и потпуног лишења родитељског права које изриче суд. Лишење родитељског права је мера којом се родитељу ограничава или одузима овлашћење да врши права и дужности из садржине родитељског права, осим дужности издржавања детета. Обим лишења може бити различит: родитељ може бити лишен правне могућности вршења свих права и дужности из садржине родитељског права (потпуно лишење родитељског права) или само појединих права која има према детету (делимично лишење родитељског права). Ограничење родитељског права подразумева да су законом прописани разлози за делимично и потпуно лишење родитељског права који су везани за понашање родитеља. Лишење родитељског права није конципирано као казна за родитеље који неадекватно врше родитељско право, не поседују одговарајуће родитељске капацитете или су дисфункционални у заштити детета, већ је основни циљ овог правног института заштита личности, права и интереса, те правилног психофизичког развоја детета. Родитељско право је усмерено према детету ради остваривања његових права. По правилу, забрањено је задирање у права родитеља докле год остварују родитељско право у складу са законом; трећа лица не смеју ометати родитеље у остваривању родитељског права. Родитељско право је и људско право, па у случају ограничење важе општи принципи, подразумевајући под тим да свако мешање у породичне односе мора бити законито и оправдано. Што је мешање државе у породични живот већи, јаче мора бити оправдање за такво поступање. Конкретизација општих принципа за ограничење родитељског права захтева да законом буду утврђени разлози због којих се родитељ може потпуно или делимично лишити родитељског права због злоупотребе родитељског права, грубог занемаривања родитељских дужности и несавесног вршења права и дужности из садржине родитељског права. Национална породична законодавства прихватају модел заштите детета којим се настоји постићи равнотежа између потребе за социјалном интервенцијом и права родитеља да брину о деци, у складу са најбољим интересом детета. Породичноправна и социјална заштита представљају области у оквиру којих се остварују и штите основна права детета, која су гарантована потврђеним међународним уговорима, Уставом Републике Србије, законима и другим прописима и документима.

У *Закључку* (стр. 57–59) кандидат, пратећи систематику мастер рада и постављене истраживачке циљеве, сажима резултате истраживања о правној природи, садржини и начинима вршења родитељског права, као и механизмима ограничења родитељског права ради заштите најбољег интереса детета. Посебно се

указује на значај принципа најбољег интереса детета као темељног стандарда савременог породичног права, на улогу родитеља у остваривању и заштити права детета, значај превентивног и корективног надзора над вршењем родитељског права, као и лишења родитељског права.

На крају, у *Попису литературе* (стр. 60–64) дат је списак релевантне домаће и стране литературе, националних и међународних правних извора, домаће судске праксе и праксе ЕСЈП.

IV ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА РАДА

Кандидат Стефан Трајковић је у мастер раду истражио комплексну тему односа између родитељског права и права детета, са посебним акцентом на границе родитељске аутономије у светлу начела најбољег интереса детета. Анализом релевантних одредаба међународног и националног права, пре свега Конвенције УН о правима детета и Породичног закона Републике Србије, кандидат је критички сагледао нормативни оквир заштите права детета и улогу родитеља у остваривању њихових права. Посебна вредност рада огледа се у систематичном приказу општих принципа Конвенције о правима детета, као и у указивању на њихову конкретну примену у домаћем правном систему, уз осврт на Опште коментаре Комитета за права детета и потребу доследног усклађивања националног законодавства са међународним стандардима. Квалитету рада доприноси и анализа праксе Европског суда за људска права, посебно у предметима који се односе на поштовање чл. 8 Европске конвенције о људским правима. Додатну научну вредност раду даје и разматрање различитих модела вршења родитељског права, као и института лишења родитељског права, кроз које се јасно уочава да родитељско право подлеже контроли државе у функцији заштите најбољег интереса детета. У раду је, такође, извршена и упоредноправна анализа релевантних решења у области родитељског права и права детета. Допринос рада се посебно истиче кроз приказ савремених тенденција у развоју права детета и улоге родитеља, кроз наглашавање равнотеже између права и дужности родитеља и постепеног јачања аутономије детета. Рад показује добро познавање домаће и стране литературе, релевантних међународних извора права, као и способност правне анализе и критичког сагледавања обрађене теме. У целини посматрано, мастер рад представља заокружену, методолошки уређену и научно утемељену анализу обрађене проблематике, са јасно формулисаним закључцима који произилазе из спроведеног истраживања.

V ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ РАДА И ИСТРАЖИВАЊА

Резултати предметног истраживања су:

- права детета штите се универзалним инструментима о људским правима донетим под окриљем ОУН;
- Конвенција УН о правима детета представља основни међународни акт којим је успостављен савремени концепт детета као аутономног субјекта;
- континуирана активност Комитета за права детета у успостављању делотворнијих пракси у области права детета и јачање обавеза држава чланица да штите права детета потврђене су кроз бројне Опште коментаре;
- пракса Европског суда за људска права има значајну улогу у тумачењу и примени члана 8 Европске конвенције о људским правима у стварима које се односе на децу и породичне односе;
- надзор над вршењем родитељског права и институт лишења родитељског права су кључни механизми заштите права и интереса детета у домаћем правном

систему;

– уочена је потреба доследне примене и даљег усклађивања националног законодавства са међународним стандардима у области права детета.

VI КОНАЧНА ОЦЕНА МАСТЕР РАДА

Мастер рад кандидата Стефана Трајковића под називом „Улога родитеља у остваривању права детета“ је први, обимнији, самостални истраживачки рад. Кандидат је на адекватан начин размотрио најважнија питања у вези са вршењем родитељског права у циљу остваривања права и заштите интереса детета и покушао да одговори на одређене дилеме са којима се суочава судска пракса и пракса управних органа у заштити прокламованих права детета. Закључци који се односе на актуелне проблеме у пракси могу бити од користи за даље изучавање овог комплексног питања. У раду је кандидат успешно применио познате методе истраживања у правној, пре свега, породичноправној науци. Тема је изложена прецизно, јасним и разумљивим стилем, у складу са уобичајеним стандардима израде мастер рада, уз добро познавање научно-стручне терминологије. Коришћена је релевантна литература, која је правилно цитирана, закључци су логични, добро образложени, на нивоу који показује зрелост кандидата за самосталан истраживачки рад.

VII ПРЕДЛОГ

На основу оцене мастер рада, Наставно-научном већу Правног факултета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, предлажем да усвоји Извештај о завршном мастер раду под насловом „Улога родитеља у остваривању права детета“ кандидата Стефана Трајковића и одобри јавну одбрану мастер рада.

11.06.2026. године

МЕНТОР

Олга Јовић Прлаиновић